

Výklad

Znaky výkladu

- Cieľom je objektívne vysvetliť neznámy jav, rozšíriť nový vedecký poznatok
- Najčastejšie v 3. osobe
- Využívajú sa postupy logického myslenia – analógia, hypotéza, indukcia, dedukcia, exemplifikácia (objasňovanie pomocou príkladov), syntéza
- Kauzálne vzťahy (príčinno – následné), vývinové a funkčné vzťahy
- Lexika – termíny, neutrálne slová
- Syntax – polovetné konštrukcie, enumerácia, dvojčlenné vety, rozvité jednoduché vety, jednoduché súvetia, dôvodové, dôsledkové súvetia
- Argumentovanie
- Autorský plurál
- Kompozícia - striktné úvod(známe fakty, motivačné faktory)

jadro – samotné vysvetľovanie

záver – zhrnutie poznaného

História čaju

História čaju sa píše už takmer 5000 rokov. Na pôvod čaju sa viaže viacero legiend. Asi najznámejšou z nich je legenda o čínskom cisárovi Shen Nung. Bolo to v roku 2737 pred našim letopočtom. Shen Nung si chcel prevariť vodu, aby bola pitná, keď mu do nej vietor zavial niekoľko čajových lístkov. Cisára zaujala zvláštna vôňa. Ochutnal a zistil, že vznikol veľmi príjemný osviežujúci nápoj. Iné pramene uvádzajú, že čaj do Číny doviezol mních Gan Lu z Indie. Mnoho čínskych zvykov spojených s podávaním čaju pochádza z čias vládnucej dynastie Chou (222 pred n.l.), keď poznali čaj pod názvom tchu. Z tohto výrazu vzniklo neskôr slovo tche, šíriace sa do celého sveta. Výraz chaj, ktorým sa čaj nazýva v Indii, Rusku a Strednej Ázii, pochádza z čínskeho cha – i, čo znamená „čajové lístky“.

Čaj sa v začiatkoch využíval hlavne v oblasti medicíny a trvalo veľmi dlho, než dostal podobu, v akej ho poznáme dnes. Prvú knihu o čaji „Ch'a ching“ napísal Lu Yu – budhistický mních. Neskôr čaj šíрили zen – budhistickí misionári do Japonska. Do Japonska sa čaj dovážal dlhú dobu, ale pestovať sa tu začal až okolo roku 1200. Dodnes sa tam používa čajový obrad z dôb dynastie Sung.

V dobe, keď bola objavená Amerika, sa postupne čaj zmenil až do podoby, v ktorej ho poznáme dnes. Prvý Európan, píšuci o čaji, bol Portugalec, jezuita, otec Jasper de Cru, ktorý ako prvý získal práva na obchodovanie s čajom s Čínou. Boli to práve Portugalčania a Holanďania, ktorí ako prví doviezli so svojimi obchodnými loďami čaj do Európy. Stalo sa to okolo roku 1600. Čaj bol v tej dobe veľmi drahou komoditou (cca 200 dolárov za kg), čím sa automaticky stal znakom bohatstva. Neskôr, keď sa čaj začal importovať vo veľkom hlavne do Holandska, ceny

postupne klesali. Až okolo roku 1680 sa dal čaj kúpiť v každom obchode s potravinami. Do Ameriky prvýkrát doviezol čaj Peter Stuyvesant v roku 1650 holandským kolonistom na území New Amsterdamu (súčasný New York), ktorí si čaj veľmi obľúbili. V tej dobe ho však kolonisti vypili viac ako celé Anglické kráľovstvo dokopy. Prvé vzorky čaju boli do Anglicka dovezené okolo roku 1652 – 54. Čaj sa stal natoľko obľúbený, že ho čoskoro vyhlásili za anglický národný nápoj.

Postupne sa čaj rozšíril do celej Európy. Napriek tomu, že zásluhu na rozšírení čaju v Európe majú Holanďania, stal sa od roku 1790 centrom svetového obchodu s čajom Londýn. Čaj rýchlo zdomácnel aj v Amerike a v Rusku. V Amerike je známe „Bostonské pitie čaju“, ktoré bolo protestom proti britskej dani z čaju. Američania prispeli k čajovému priemyslu až v 20. storočí. Roku 1904 bol na svetovej výstave v St. Louis objavený ľadový čaj a v roku 1908 vyvinul Thomas Sullivan z New Yorku koncept čaju vo vrecúšku. V súčasnosti, keď sa do módy dostáva zdravý životný štýl, je čaj populárnejší, ako kedykoľvek predtým.

Téma vojny v medzivojnovnej literatúre a rôznorodosť jej spracovania

Prvá svetová vojna bol ozbrojený konflikt, trvajúci viac ako štyri roky. Odohrával sa najmä v Európe, ale aj v Afrike, Rusku a na Blízkom východe. Keď 28. júla 1914 táto vojna vypukla, zasiahlo to ľudí na celom svete. Negatívny vplyv vojny na ich životy zobrazili viacerí autori medzivojnovného obdobia, pričom spôsoby, akými to urobili, boli rôzne.

Protivojnovú tému spracoval americký spisovateľ Ernst Hemingway v dielach Zbohom zbraniam a Komu zvoní do hrobu¹. Hemingway bol počas svojho života dobrovoľne na fronte, a preto aj hlavní hrdinovia týchto románov sú americkí dobrovoľníci, dokonca dielo Zbohom zbraniam je čiastočne autobiografické. Vojna im neprinesla v živote nič dobré, a preto tragický záver oboch diel nie je prekvapivý. Aj keď Robert Jordan (Komu zvoní do hrobu) a Frederik Henry (Zbohom zbraniam) nájdu počas vojny lásku, nakoniec o ňu v dôsledku vojny aj prídu. Frederik je nútený dezertovať a jeho Catherine zomiera pri pôrode aj s dieťaťom. Robert je zranený, čaká na smrť a zvyšok partizánskeho oddielu pokračuje v ceste bez neho.

Romain Rolland, francúzsky spisovateľ, ukázal, ako ničivo vplýva vojna na život civilného obyvateľstva v diele Peter a Lucia. V jeho diele nenájdeme naturalistické obrazy vojnových hrôz, zranení a zomierania, ale lyrický príbeh lásky Petra a Lucie, dvoch mladých ľudí, ktorí sa zoznámili v metre počas bombardovania Paríža. Rozvíjajúca sa čistá, nevinná láska medzi nimi nemá však šancu, pretože Peter je povolaný do vojny. Skôr, ako však odchádza na front, obaja zomierajú paradoxne pod pilierom chrámu, hľadajúc tu na Veľký piatok pokoj a zmierenie, sľubujúc si pritom úprimnú lásku. R. Rolland dielo kompozične vystavoval na kontrastoch: láska – vojna; láska - smrť; mladosť - smrť.

¹ V tomto diele ide síce o protivojnovú tému, ale je to román z obdobia španielskej občianskej vojny, ktorá prebiehala v rokoch 1936 – 1939.

Naturalistické opisy bojov sa dajú nájsť v románe Na západe nič nového . Jeho autorom je nemecký spisovateľ E.M. Remarque. Hlavní hrdinovia – nemeckí vojaci, sú nútení bojovať na západnom fronte, kde sa síce frontová línia veľmi nemenila, ale padlo tu niekoľko miliónov vojakov. 18 – roční mladí chlapci sú svedkami mrzačenia ľudí i zvierat, bolesti a umierania. Tieto otrasné zážitky zanechali na ich psychike a životných postojoch nenapraviteľné škody, a tak Paul Bäumer, hlavný hrdina románu a zároveň aj jeho rozprávač, prichádza na fronte o radosť zo života, zmysel pre umenie a o svoje ideály. Jeho život a život jeho priateľov, ktorí sa stali pre neho najdôležitejšími osobami, sa zmenil na boj o každodenné prežitie.

Vojna priniesla ľuďom veľa utrpenia, zmenila ich charaktery, pripravila ich o život, ideály. Spisovatelia medzivojnového obdobia zachytili toto obdobie rôznymi sebe vlastnými spôsobmi, ale spoločným menovateľom ich diel bolo jediné – odsúdenie zabíjania v mene nejakých „vyšších záujmov“.

Linda Plaváková